

ÜNİVERSİTELERDE GÖRSEL VE İLİTSEL
ARAÇLAR MERKEZİNİN YERİ

Sözer MERCAN

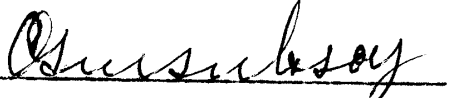
Hacettepe Üniversitesi
Mezuniyet sonrası Eğitim Fakültesi
Yönetmeliğinin
Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Bilim Dalı İçin Onördüğü
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

A n k a r a

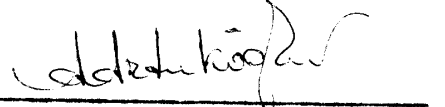
Temmuz, 1978

MESEF Dekanlığına

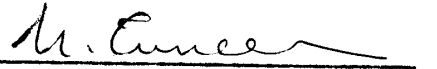
İşbu çalışma, jürimiz tarafından kütüphanecilik ve dokümantasyon bilim dalında BİLİM UZMANLIĞI TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Adı, Soyadı ve Ünvanı

Prof.Dr. Osman ERSOY

Üye
Adı, Soyadı ve Ünvanı

Doç.Dr.Adil ARTUKOĞLU

Üye
Adı, Soyadı ve Ünvanı
Dr. Nilüfer TUNÇER

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. / / 1978

Dekan

Ö N S Ö Z

Günümüzde eğitimin daha etkin ve daha hızlı gerçekleştirilmesi pek çok amaca ulaşım için temel hedef olmuştur. Bu ölçüler içerisinde ana öğe, yöntemlerin etkinlik derecesine göre şekillenmesidir. Dünün salt okumaya dayanan eğitim sistemini tartışmasız ortadan kaldıran ya da başka bir deyimle zorlayan uygulamalı eğitim sistemi, teknolojinin eseri olan yeni yöntemlerle etkinliğini daha da pekiştirmiştir.

Eğitimin, yeni ve vazgeçilmez bir silahı olan görsel ve işitsel araçlarla eğitim kısa sürede sistem içindeki gerçek yerini alarak uygulamalı eğitime olanak sağlamıştır.

Çalışmamızda, kavram olarak görsel ve işitsel hizmetler ve sistem olarak görsel ve işitsel araçlarla eğitim merkezinin Üniversite örgütündeki yeri işlenmiştir. Ülkemiz için yeni olmamakla birlikte, fonksiyonel hizmet ünitesi olarak yeni sayılabilecek bir birimin çeşitli kuruluşlardaki işlerliği ve örgütlenmesi incelenerek, gerçek yerleşim yeri saptanmaya çalışılmıştır.

Gerek bilgilerin toplanıp değerlendirilmesi ve gerekse ortaya çıkan fikirlerin şekillenmesinde her türlü ilgi, anlayış ve yardımı esirgemeyen, başta sayın hocam

Dr. Nilüfer TUNCER olmak üzere, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
kütüphanesi Müdür Yardımcısı Sayın Hilmi ÇELİK ve bana her
yönden destek olan sayın meslektaşlarıma teşekkür ve
minnetlerimi sunarım

SÖZÜR MERCAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	1v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x1
I. BÖLÜM	
GİRİŞ.....	1
Tezin Amacı.....	1
Metod.....	2
Konu ile ilgili Çalışmalar.....	2
I. Bölümün Dip Notları.....	4
II. BÖLÜM	
GÖRSEL VE İŞİTSEL HİZMETLER,.....	5
Tanımı ve Önemi.....	5
Tarihçe ve gelişim.....	6
Eğitime Katkısı.....	9
İletişim Şeması.....	12
II. Bölümün Dip Notları.....	13

III. BÖLÜM

GÖRSEL VE İŞİTSEL ARAÇLAR MERKEZİ.....	15
Tanımlı.....	15
Amaç ve Fonksiyonları.....	17
Görsel ve İşitsel Araçlar Merkezinde Personel.....	19
Personelin Nitelikleri.....	20
Eğitici Nitelikleri.....	21
Mesleki Nitelikleri.....	21
Kişisel Nitelikleri.....	21
Personelin Çevre İle İlişkileri.....	22
Görsel ve İşitsel Araç ve Materyal.....	23
A. Görsel ve İşitsel Araçlar.....	23
Opak Projektör.....	23
Tepegöz Projektör.....	24
Slayt Projektör.....	24
Film Şeritleri Projektörü.....	24
Sinema Makinaları.....	24
Epidiyaskop.....	25
Televizyon Kameraları.....	25
Magnetik Teypler-Pikaplar.....	25
Video-Teypler.....	25

B. Görsel ve İşitsel Materyal.....	26
Tepegöz Saydamı.....	26
Slaytlar.....	26
Film Şeritleri.....	27
Sinema Filmleri.....	27
Fotoğraflar.....	27
Ses Bantları-Plaklar.....	27
III. Bölümün Dip Notları.....	28
IV. BÖLÜM	
GÖRSEL VE İŞİTSEL ARAÇLAR MERKEZİNİN YERİ.....	30
Kütüphaneden Ayrı Örgütlenmesini Savunanların Görüşleri	31
Kütüphane İle Birlikte Örgütlenmesini Savunanların	
Görüşleri.....	32
IV. Bölümün Dip Notları.....	35
V. BÖLÜM	
MODERN BİR GÖRSEL VE İŞİTSEL ARAÇLAR MERKEZİNE GÖRE	
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ İLE İSTANBUL TEKNİK	
ÜNİVERSİTESİNİN OLANAKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	37
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Görsel ve İşitsel	
Araçlar Merkezi.....	37
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesinin Görsel ve	
İşitsel Hizmetlere Katkısı.....	38
Sağlama.....	38
Kataloglama ve Tasnif.....	39
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Görsel ve İşitsel	
Araçlar Merkezi Hizmetleri.....	40
Merkezin Geleceğe Yönelik Tasarıları.....	41

Istanbul Teknik Üniversitesi Ses ve Görüntü Sanatları Stüdyosu.....	41
Istanbul Teknik Üniversitesi Ses ve Görüntü Sanatları Stüdyosunun Kuruluş Amacı.....	43
Kuruluşta Yer Alacak Çalışmalar.....	43
Kuruluşun Yürütülüşü.....	44
Stüdyo Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri.....	44
Stüdyo Teknisyeninin Görev ve Yetkileri.....	45
Kuruluştan Yararlanma Düzeni.....	45
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Araç-Materyal Tablosu....	47
Istanbul Teknik Üniversitesi Araç-Materyal Tablosu....	48
SONUÇ.....	49
İNGİLİZCE ÖZET.....	53
KAYNAKLAR.....	54

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

	<u>BÖLÜM/TABLO</u>	<u>SAYFA</u>
İletişim şeması	2/1	12
Orta Doğu Teknik Üniversitesi görsel ve işitsel araç ve materyal tablosu	5/1	47
Istanbul Teknik Üniversitesi görsel ve işitsel araç ve materyal tablosu	5/2	48

KISALTMALAR LİSTESİ

- BÜ : Boğaziçi Üniversitesi
İTÜ : İstanbul Teknik Üniversitesi
ODTÜ : Orta Doğu Teknik Üniversitesi
y.a.g.e. : Yukarıda adı geçen eser

I. BÖLÜM

G İ R İ Ő

Louis Shores " Artık sınıflar dinleme odaları durumundan çıkarılarak gözlem ve uygulama odaları niteliği kazandırılmıştır^{1/} derken eğitimin gereksinimleri hakkında en güzel açıklamayı yapmıştır. Tüm çabalar bireylerin daha iyi eğitilmesine yöneltildiğine göre, eğitim sisteminde yenilikler için bitmez tükenmez uğraşların yer alması son derece doğaldır.

Daha iyiye ulaşma ya da daha iyi olma yolundaki toplumsal ve kişisel zorlamalar, yeni yöntemlerin ortaya çıkmasını ve gereksinmeler doğrultusunda şekillenmesini hazırlamıştır.

İşte, görsel ve işitsel araçlarla eğitim bu gereksinimlerden sadece bir tanesidir.

Tezin Amacı

Uygulamalı eğitim sistemindeki fonksiyonu tartışılmaz bir düzeye ulaşan görsel ve işitsel hizmetlerin Üniversite kütüphanelerindeki yerinin saptanması, çalışmamızın amacını oluşturmaktadır. Temelde ikili olan hareket noktasından yola çıkarak görsel ve işitsel araçlar merkezinin kütüphane

yönetiminde oluşturulması ile, aynı merkezde Üniversite
Örgütünde bağımsız olarak yer almasının yarar ve sakıncaları
işlenmiştir.

İki ayrı görüşü savunan ve bu ayrıcalık doğrultu-
sunda çaba gösteren Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve İstanbul
Teknik Üniversitesi görsel ve işitsel araç merkezlerinin
varleşim yerleri ve örgütlenmeleri ile fonksiyonları incelen-
erek, modern bir merkeze örne karşılaştırılmıştır.

Metod

Hipotezimizi kanıtlamak üzere ülkemizin, teknik eğitim veren
en büyük iki Üniversitesi, iki ayrı örgütlenme türünü canlan-
dırması nedeniyle örneklem olarak alınmıştır.

Her iki kuruluşun hizmet üniteleri yerlerinde
gözlenmiş, yöneticileri ile karşılıklı konuşma sonucu olanak-
ları saptanmıştır. Değerlendirmede gerçeğe yaklaşım sağlamak
üzere araç ve materyali gösterir basılı belgelerden yararlanıl-
mıştır.

Konu ile ilgili çalışmalar

Çalışmaya, Türkiye Bibliyografyası^{2/}, Türkiye Makaleler Bibli-
yografyası^{3/}, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni^{4/}, Yeni ya-
yınlar^{5/} ve Kütüphanecilik^{6/} dergileri taranarak başlanmış ve
konu ile doğrudan ilgili hiç bir yayına rastlanmamıştır. Orta
Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Boğaziçi
Üniversitesi kütüphane katalogları ile Library Literature^{7/},
Dissertation Abstracts^{8/} ve Education Index^{9/} taranmış ve konu
ile ilgili yayınların bazıları, Türkiyede bulunamaması
nedeniyle yurt dışından getirtilmiştir.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Arnavutköy kız Koleđi görsel ve işitsel araç merkezleri yerlerinde gözlenmiş ve ilgililerden gerekli bilgiler alınmıştır.

İstanbul Üniversitesi Film Merkezi, Tathiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine anket kağıtları gönderilerek konu ile ilgili bilgiler istenmiş ve İstanbul Üniversitesi Film Merkezi dışındaki kuruluşlardan yanıt alınamamıştır.

I. Bülentin dip notları

1. Shores, Louis

1977 A-V Librarianship. The Crusade Fair Media
Unity (1966-1969), Colorado, Libraries
Unlimited Inc.

2. Türkiye Bibliyografyası

1949- Ankara: Türk Tarih Kurumu Matbaası.

3. Türkiye Makaleler Bibliyografyası

1952- Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

4. Türk Kütüphaneciler Derneği Fülteni

1952- Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği

5. Yeni Yayınlar. Aylık Bibliyografya Dergisi

1956- Ankara: Yeni Desen Matbaası.

6. Kütüphanecilik

1974- Ankara: Yeni Desen Matbaası

7. Library Literature

1933- Bronx, New York, USA.

8. Dissertation Abstracts

1938-1966 Ann Arbor, Michigan, USA.

9. Education Index

1929- Bronx, New York, USA.

II. BÖLÜM

GÖRSEL VE İŞİTSEL HİZMETLER

Tanımı ve Önemi

Bireylerin, bilgi kaynaklarının tümünü kendi olanakları ile elde etmeleri ve da bu kaynaklara kişisel çabalarıyla ulaşmaları günümüzde artık mümkün değildir. Aynı şekilde yine bireylerin, enformasyon çalışmalarına kolaylaştıran ve hızlandıran, her türlü araç ve kaynakları kendisinin hizmetine sunan tekniklerin aracılığına gereksinme duymaları da doğaldır.

Bireyin, yaşamı süresince öğrendiklerinin % 35 ini görerek, % 10 unu işiterek ve % 5 ini de diğer duyu oranları ile algılaması görsel ve işitsel araçlarla eğitimin önemini kanıtlamaktadır.^{1/}

Daha kolay öğrenme ve bu bilgilerin daha uzun süre belleklerde kalmasını gerçekleştirmeye yönelik çağdaş iletişim anlayışı, bu teknik aracılığıyla amacına ulaştığı gibi, kitle eğitimine de olanak sağlayarak dünya nüfusunun hızlı artışının oluşturduğu iletişim zorluğunu da ortadan kaldırmaktadır. Artık bilinmektedir ki, görsel ve işitsel araçlarla eğitim yöntemi, somut ve etkin yeni bir sistem ortaya koymakta ve başarı düzeyini yükseltmektedir.^{2/}

Tarihçe ve Gelişim

Görsel ve işitsel, İngilizce " Audio" ve " Visual" kelimele-
rinin karşılıkları olup bilgileri görüntüleyerek ve seslen-
direrek iletişim yöntemidir. Görsel ve işitsel eğitim, kavram
olarak tarihin ilk çağlarına dayanır. Konuya ilişkin ilk
bulgular mağara duvarlarına çizilen resimlerdir.^{3/} Bu resim-
lere Güney Fransa'da rastlanmıştır. Yunan ve İtalyan öğretmenler
ise ilk çağlarda kumları yazı tahtası olarak kullanmışlar
ve öğretim uğraşlarını görüntülerle destekleyerek eğitim
vermişlerdir.^{4/} Bilinen ilk resimli ders kitabı John Amos
Comenius'un 1658 de basılan ORBIS PICTUS ' udur.^{5/} 150 re-
simden oluşan bu kitapta her resim bir ders konusunu
simgelemektedir. Aynı yüzyılda ve daha sonraki yüzyıllarda,
sayıları az da olsa başka eğitimciler de Comenius gibi
görüntülü eğitimi benimsemişlerdir. Comenius' un yanında ,
gösterili ve deneysel eğitimin öncülüğünü yapan başkalarına
da rastlanmaktadır. John Locke (1632-1704) ve Jean J. Rousseau
(1712-1778) bunlar arasındadır. Doğayı inceleyerek ve buluntularını
yerinde görerek eğitime, ders gezileri düzenleyerek
öncülük eden Johann Pestalozzi (1746- 1827) de aynı görüşün
savunucularındandır.^{6/}

Çok sonraları John Dewey' nin (1859-1952) eğitim
ve öğretim metodlarına ilişkin görüşleri yayınlanmıştır.
Dewey' nin çabaları sonucu eğitimciler, görsel ve işitsel
araçların önemini kabullenerek çağdaş eğitimde yeni yöntemin
vaz, eğilmezliğine inanmışlardır.

Tabiat olaylarını gözleyerek eğitim metodu 1860 larda
New York' ta, Oswega akımı adı altında ortaya atılmıştır.

Yüresel geziler ve gözleme dayalı eğitimi amaçlayan bu akım görsel ve işitsel iletişim tekniklerinin gelişmesine hız kazandırmıştır.

1826 yılında Joseph Nicephore fotoğrafı bulunca, eğitimde büyük aşama kaydedilmiş, öğrenciler özellikle coğrafya derslerinde öğrendikleri ülkeleri fotoğraflarından da tanımak olanağı bulmuşlardır.^{2/}

Çağdaş anlamda eğitimde görsel ve işitsel araçların desteğinin sağlanması 1918-1928 yılları arasında düşünülmüştür. Bu on yıllık devrede ilk kez görsel ve işitsel araçlar ile eğitim programları düzenlenmiş, konuya ilişkin dergiler yayınlanmış ve öğretmen yetistirme kursları başlatılmıştır. Aynı dönemde ilim adamları görsel ve işitsel araç ve materyalin etkinliğini araştırmaya başlamışlardır.^{3/}

1920 lerde filmlerin eğitim hayatına girmesi büyük aşamadır.^{2/} Film strip'lerin de devreye girmesi aynı yıllara dayanır. Eğitimde yararlanılan ilk filmler hareketsiz ve 35mm.likdir. Yine aynı dönemde radyo, özel yayınlar ile eğitim hayatımızdaki yerini almıştır. Müzik eğitiminde önemli bir aşama olarak kabul edilen pikap ve plaklar daha sonraları tiyatro eserlerinin, şiir ve hikaye kitaplarının seslendirilmesine olanak sağlamaları açısından önemlidir. Özellikle lisan öğrenimini kolaylaştıran disk ve kaset teypler de eğitime katkıda bulunan işitsel araçlardandır.

Görsel ve işitsel materyal arasında en önemli bulgu hiç kuşkusuz hareketli filmlerdir. Sesli ve hareketli 16 mm.lik filmler, eğitimcilerce ilgi görmüş ve büyük yarar sağlamıştır. Görsel ve işitsel araç ve yöntemlerin eğitime katkısı o yıllarda kesinlik kazanamamasına karşın yararlarına ilişkin

Yapılan çalışma ve bu araçların geliştirilmesi ile II. dünya savaşı süresince geniş kullanım alanı bulmuştur. Sesli hareketli filmlerin bir propaganda aracı olarak kullanılması ve yararlı olması, daha sonraları endüstriyel kalkınmada yararlanılmasına neden olmuştur.

1950 lerde artık eğitici film kütüphaneleri, haberleşme merkezleri ve onların uyarılarını konu alan yayınlar görülmeye başlamıştır.

Eğitimde görsel ve işitsel araçların gerçek anlamda kullanılmaları 1950-1960 yılları arasına rastlar. Okullarda kapalı devre televizyon vericilerinden yararlanma, 16 mm.lik ve 8 mm.lik sesli - hareketli filmler ile renkli filmlerin eğitim hayatına girmesi de yine bu devrededir. Artık, kitapların yerini de görsel ve işitsel araçlar almıştır. Toplumun kültür ve becerisini arttırmaya yönelik olarak uygulama alanına konulan bu yöntemin kütüphanecilik açısından ilk kullanım yeri halk kütüphaneleridir. Kısa sürede gösterilen ilgi ve sağlanan yarar, eğitici materyal yapımına da hız kazandırmıştır.

Çeşitli yapımcıların ortaya çıkardıkları araç ve materyal kullanım yönünden farklılıklar gösterdiğinden kısa süre sonra standartlaşmanın önemi anlaşılmış, bu zorunluluk karşısında ulusal düzeyde örgütlenme için ilk adım atılmıştır.

Zamanımızda yapımcılar belirli konularda görsel ve işitsel araç yapımını üstlenerek hem uzmanlaşma yolunda atılım yapmışlar ve hem de standartlaşmayı gerçekleştirmişlerdir.

Eğitime Katkısı

Eğitimde görsel ve işitsel araçlardan yararlanma eğilimi, iletişimi kolaylaştırmak amacıyla yönelik olduğuna göre bunların eğitim ve öğretime katkısını daha iyi anlayabilmek için bireyler arasındaki anlaşma ve haberleşme olaylarına değinmek gerekir.^{10/}

İngilizcedeki "Communication" , Latince "Communicare" ortak hale getirmek kelimesinden gelmektedir. Türkçede ise bu kelime iletişim, bilgi, haber, duygu ve davranışları paylaşmak için girilen bilinçli bir girişim olarak tanımlanabilir.

İletişim olayı bir süreçtir. Bireyin varoluşu ile başlayıp çeşitli aşamalardan geçerek sonsuza dek devam edecektir. Genel olarak iletişim, anlamların kişiden kişiye iletilmesi olarak yorumlanırsa da gerçekte iletilen anlam olmayıp onu anlatmaya aracı olan mesajdır. İletişim olayında ilk eleman kaynaktır. Kaynak; kafasında haber ya da düşünce taşıyan kimsedir. Düşünce ya da haberi başka kişilere iletmek istediğinde onu mesaj(Uyarıcı) haline getirir. Uyarıcı; söz, davranış, yazı, resim veya nesnel bir cisim olabilir. Uyarıcı, iletişimin ikinci elemanını oluşturur. Mesaj; konuşma, mektup, telefon, radyo, kitap, televizyon veya gazete gibi çeşitli araçlarla aktarılacaktır. İletişimin bu üçüncü elemanına ise kanal denir. Gerçekte kanal; hava, ses, ışık, elektrik akımı ya da radyo dalgaları gibi olgulardır. Kendisine haber iletilen alıcı iletişimin dördüncü elemanını oluşturur. Mesajı çeşitli sembollerle alan alıcı bunları eski yaşantılarına dayanarak yorumlar ve anlar. Alıcının bu şifreden anlam çıkarması onun bilgi ve becerisine, davranışına, iletişim yeteneğine,

sosyal ve kültürel kapasitesine ve geçmiş yaşantılarına bağlıdır. Kaynak için önemli olan, yolladığı mesajın alıcı tarafından anlaşılıp benimsenmesidir. Bu ise alıcının göstereceği tepkiden anlaşılacaktır. İşte mesajın alıcıya iletişimden sonra onun gösterdiği tepkilerin kaynağa ters yönde gelişiyse iletişim işlemi tamamlanmış olur. İletişimin beşinci elemanı olan alıcının bu tepkisine aydınlatıcı yankı denir. İletişimin amacı alıcıya birşeyler öğretmektir. bu nedenle öğretme ve öğrenme işlemleri iletişim ile yakın ilişkilidir.

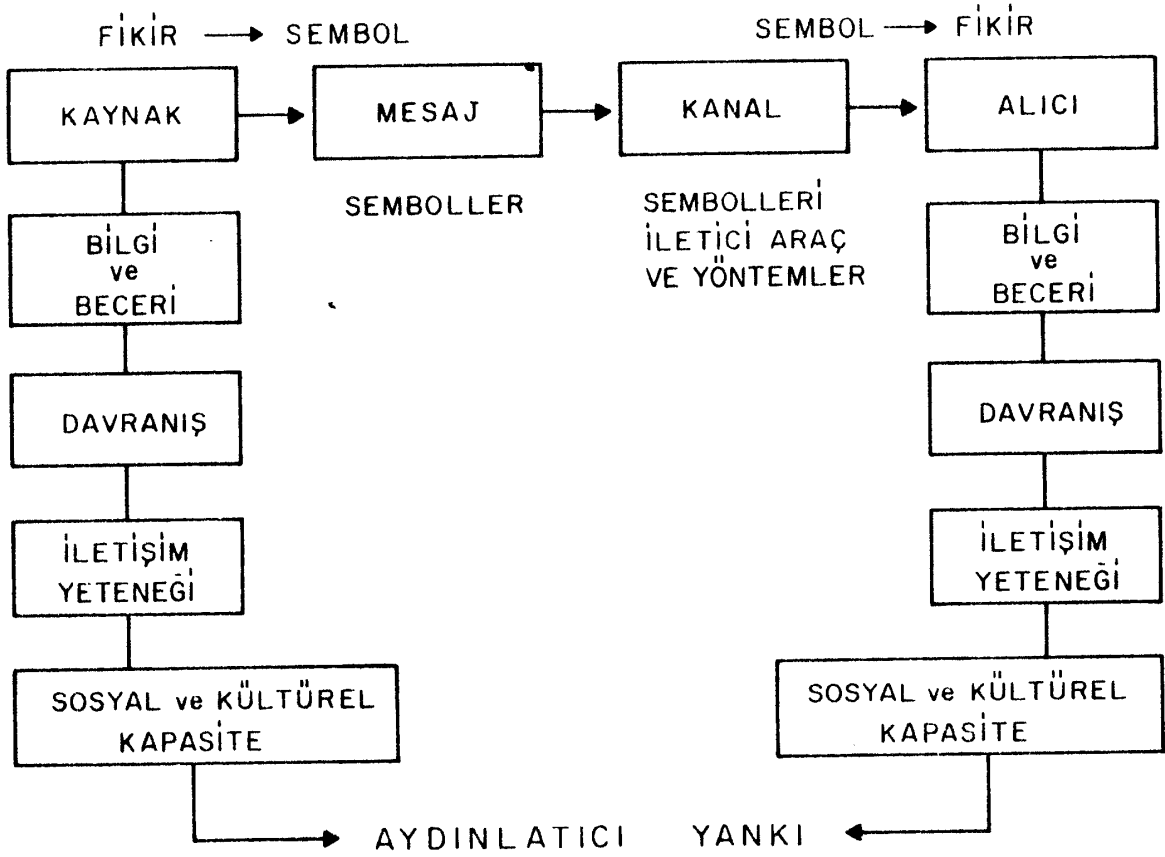
Öğrenme; bireyin algıladığı bir uyarıcı ile, ona verilen cevap arasındaki dengeli ilişkide meydana gelen değişimdir. Birey, kaynak tarafından kendisine gönderilen uyarıcıya kanal aracılığıyla ulaşacaktır. Kanal olarak kullanılan araç ne olursa olsun, uyarıcı somut bir cisme ait ise, kaynak cismin kendisini kullanacaktır. Anlam soyut bur olgu ya da olaya ait olduğunda, öğreticinin uyarıcısı semboller olacaktır. Uyarıcının, alıcı tarafından, eski yaşantılarına dayanarak yorumlanması ile öğrenme işlemi tamamlanmış olur. Öğrenmenin oluşması için kaynak ve alıcı arasında geçmişte ortak bir yaşantının bulunması gereklidir.

İletişimde kaynak ile alıcı arasında bazı engeller bulunabilir. Bu engeller kaynağın yetersiz bilgi ve becerisinden olabileceği gibi ortak olmayan geçmiş yaşantılar, bedensel ve ruhsal yapılardaki aksaklıklar ile de ilgili olabilir. Bir konu veya disiplin içinde en soyut sembollerle anlaşabilen kişiler, başka bir konu ya da disiplinde en ilkel kavram ve bilgilerden yoksun olabilirler. Bireylerin yetişmediği alanda birşeyler öğrenebilmesi, o alanda somut yaşantılardan öğrenmeye başlaması ile gerçekleşir. Daha sonra somut yaşantılardan yararlanarak öğrendiği ve geliştirdiği kavramlara

dayanarak, daha soyut yaşantılardan yararlanmayı öğrenir.
Bir yaşantı zengin yaşantı ise birey tarafından kolaylıkla
algılanır. Yine bir yaşantı:

- a. Çok sayıda duyu organı ile ilgili ise
- b. Yeni ve beklenmedik ise
- c. Hareketli ve heyecan verici ise
- d. Aynı konudaki yaşantılardan daha çoğunu
yapabiliyorsa
- e. Kişisel bir başarı duygusu verebiliyorsa

bu tür yaşantılara zengin yaşantı denir. Yukarıdaki bilgilere
dayanarak zengin yaşantıların ancak dörnel ve isitsel araçlar
ile sağlanabileceği belirginleşmektedir.

II. Bölümün dip notları

1. DALE, Edgar

1954 Audio-Visual Methods in Teaching. New York,
Dryden Press.

2. IGLESIAS, Munin Celina

1968 "Audio-Visual Materials and Libraries" ,
Unesco Library Bulletin, XXII. TP. 285-290.

3. HOBAN, Charles

1965 Ed. " Audio-Visual Education" , Encyclopedia
Americana. p. 535.

4. McCLUSKY, Dean

1954 "Historical Development of the Audio-Visual
Concept in Education", The Audio-Visual Reader,
p.28.

5. CARROL, John

1954 "Historical Aspects of Visual Education",
The Audio-Visual Reader, p.27

6. HOBAN, Charles

y.a.g.e. p.535.

7. HOBAN, Charles

y.a.g.e. o.536

8. SEATTLER, Paul
1954 "Historical Overview of A-V Communication",
A-V Communication Riview, 2:111.
9. HOBAN, Charles
y.a.g.e. 537
10. ÇİLENTİ, Kamuran
Gör-İşit Araç ve Metodları. (Ders Notları)

III. BÖLÜM

GÖRSEL VE İŞİTSEL ARAÇLAR MERKEZİ

Tanımı

Üniversiteler, yüksek öğrenime dayalı ve uzmanlık gerektiren konularda eğitim görevini üstlenmiş kuruluslardır. Bu özellikleri ile en etkin eğitim araç ve yöntemlerini sağlamak ve uygulamakla yükümlüdür. Zamanımızda görsel ve işitsel araç ve yöntemlerin eğitimdeki önemi kanıtlarıyla belirlenmiştir. Bu gerçekler, Üniversitelerde böyle bir ünitenin oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Dünyanın her tarafında öğreticiler ve görsel-ışitsel araçlarla eğitim uzmanları bu araç ve yöntemlerin bir merkezde toplanmasının gerekliliği konusunda görüş birliğindedirler.

Görsel ve işitsel araç ve yöntemlerin Üniversitelerde çok eskiden beri kullanılmasına karşın bilinen ilk görsel ve işitsel araçlar merkezi 1930 lara tarihlenir.^{1/} 1950 lerde eğitimci televizyonun devreye girmesi, lisans laboratuvarlarına dayılan büyük gereksinme ve sağlanan yarar, elektronik araçların öğretime katkısı, görsel ve işitsel araçlar merkezinin Üniversitelerde önem kazanmasına neden olmuştur. Bu yöntem ile desteklenen eğitimde etkinlik sağlamak, öğrenilenlerin daha geç unutulmasını gerçekleştirmek ve klasik öğretim zorluklarını ortadan kaldırmaktır.

Irene Cypher'e göre ^{2/}

"Görsel ve işitsel araçlar merkezi, toplumun her kesimindeki kişilere daha iyi öğrenim olanakları sağlayan bir hizmet ünitesidir".

Bu tanım ile merkez, Üniversitelerde eğitimin temel ünitesi olarak belirlenmekte ve idari organizasyonu büyük önem kazanmaktadır. Uzmanların ve eğitimcilerin görüş birliğine vardıkları konu, merkezin 6 ana bölümden oluşmasına ilişkindir.^{3/}

1. Birinci bölüm, gerekli araç ve mobilya ile donatılmış personel ofisleridir.
2. Görsel ve işitsel materyal genellikle dış etkenlere karşı duyarlıdır. Bu nedenle materyalin ısı, ışık ve diğer dış etkenlerden arındırılmış bir bölümde saklanması zorunludur.
3. Araç-gereç sağlamayı üstlenmiş kurulun ön izleme, dinleme ve değerlendirme yapma zorunluğu, merkezde ayrı bir bölüm oluşturulmasını gerektirmektedir. Bu bölümde, materyalin özellikleri gözönüne alınarak, gerekli ışık, ısı ve ses izolasyonu yapılmalıdır.
4. Araç ve materyalin bakım ve onarımı için ayrı bir bölüm gereklidir.
5. Üniversiteler, eğitim yanında araştırma yapılan kuruluşlardandır. Yapılan araştırmaların ve sonuçlarının, temel aşamaların yinelenmemesi açısından gelecek kuşaklara aktarılması zorunludur. Böyle belgelerin ve bulguların görsel ve işitsel araçlarla saptanabilmesi, merkezde bir materyal üretme ve çoğaltma bölümü oluşturularak gerçekleştirilebilir.

6. Son olarak, öğrencilere gösteri yapma olanağı verecek, gerekli ısı, ışık ve ses düzenini içeren salon ile dinleme odaları gereklidir.

Çağdaş eğitim anlayışının, Üniversitelerde lisan laboratuvarlarının da görsel ve işitsel araçlar merkezinin içinde yer almasını öngörmesine karşın yukarıda bu gereklilik yer almamaktadır.

Amaç ve Fonksiyonları

Görsel ve işitsel araçlar merkezinin amaç ve fonksiyonları ise şöyle belirlenebilir.^{4/}

1. Üniversitenin eğitim amacına uygun araç ve materyalin sirkülasyonunu sağlamak
2. Öğretim üyeleri ve öğrenciler ile ilişkiler kurarak gereksinmelerini karşılayıcı programlar düzenlemek
3. Diğer görsel ve işitsel merkezler ile işbirliğini gerçekleştirmek
4. Eğitim ile ilgili olarak film, grafik ve fotoğraflar üretmek, çoğaltmak
5. Kapalı devre televizyon yayını gerçekleştirerek toplu eğitime olanak sağlamak
6. Ulusal televizyon kurumları ile ilişki kurarak eğitim programlarının düzenlenmesine yardımcı olmak
7. Lisan laboratuvarlarına araç ve gereç sağlayarak etkinlik kazandırmak. Kişisel eğitime olanak sağlamak
8. Görsel ve işitsel araçların kullanılmasını ve kişisel yararlanmayı öğretici kurslar düzenlemek

9. Ses kaydetmek, bakım- Onarım, tesisat kurmak gibi teknik hizmetleri yerine getirmek

10. Öğretim üyelerinin slayt, fotoğraflar, asetat kağıdı gibi basit ve kişisel materyalinin hazırlanmasına yardımcı olmak

11. Hizmet içi eğitimi gerçekleştirerek araç ve gereç kullanıcı personel yetiştirmek, görsel işitsel eğitim yöntemlerine ilişkin gelişmeleri üyelerine duyurmak

12. Görsel ve işitsel araçların kullanımına etkinlik kazandırmak için binaların düzenlenmesine yardımcı olmak

13. Görsel ve işitsel araç ve yöntemlerin çağdaş eğitimde kaçınılmazlığının ve Üniversitelerde gerekliliğinin savunuculuğunu yapmak

14. Eğitime etkinlik kazandırıcı araç ve materyalin sağlamlığında ve saklanması konusunda önderlik etmek

15. Görsel ve işitsel araçlar ve yöntemler ile Üniversite içinde yapılacak çalışma ve araştırma sonuçlarının gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak

16. Geleceğe dönük hizmet çalışmaları yapmak ve programlar düzenlemek.

Yukarıda geniş kapsamlı olarak verilen fonksiyonların her merkez tarafından eksiksiz yerine getirilmesi beklenemez. Fakat yerine getirilmesi kaçınılmaz fonksiyonların yürütülmesi, eğitime etkinlik kazandırmak için zorunludur.

Görsel ve işitsel araçlar merkezinde personel

Görsel ve işitsel araç ve yöntemlere yöneltilen ilgi ve sağ-
lanan yarar, bu alanda özel eğitim görmüş personel sorununu
ortaya koymuştur.^{5/} Amaç, görsel ve işitsel araçlar merke-
zinin işlerliğini, Üniversitelerin gelişmesine paralel
düzeyde tutmaya yöneliktir. Araç ve materyalin toplanması,
depolanması ve hizmete sunulması da ikinci derecede olarak
karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde bu sorunlar, ilk görsel ve
işitsel araçlar merkezinin örgütlendiği yıllara göre daha
karmaşıktır. Eğitimde aktif bir rol oynayacak personelin
eğitilmesi ve örgütlenmesi konusu ele alındığında ivedilikle
çözülmesi gereken sorunlar bulunmaktadır. Buna göre ilk
hedef merkezin sorumlusu olacaktır.^{6/}

Kütüphaneye bağımlı örgütlenen merkezlerde öncörü-
len, yöneticinin kütüphaneci olması gerekliliği o denli
önemli değildir. Bu yönetici genellikle Müdür Yardımcısı
durumundadır. Yöneticinin yükümlülüğü, hizmet verdiği kuru-
luşun eğitim programlarını yakından izleme ve uygun materyal
seçme zorunludur.

Görsel ve işitsel araçlar merkezinin yöneticisi
ve personeli, eğitici durumundadır. Personelin bu görevini
yerine getirebilmesi, herşeyden önce kendisini eğitim hizmetine
hazırlamak ve zaman zaman bilgilerini son buluntlara göre
yenilemekle mümkündür. Bu işe, geçireceği özel bir eğitim
yanında yenilikleri yakından izleme ve sürekli araştırma
ile gerçekleşecektir. Personelin gerek yetiştirme sürecinde

ve gerekse hizmet öncesi cevaplaması gereken sorular şöyle sıralanabilir.^{7/}

1. Neler bilmektedir ve daha neler öğrenmelidir
- b. Gereksinme duyacağı bilgileri nereden bulabilir ve yenilikleri nasıl izleyebilir
- c. Görsel ve işitsel araçların kaynakları ne zaman ve nasıl kullanılır
- d. Hangi araç ne kadar topluluca daha etkili olur
- e. Gösteride yararlanacağı ve ürettiği malzeme materyal nasıl hazırlanır
- f. Araçların bakımı nasıl yapılır ve nasıl hazırlanır

Bu ve benzeri sorularla kendisini hizmete hazırlayan personel kendisinden bekleneni sağlayacağı gibi, bilgisinden öğrencileri de yararlandıracaktır. Böylece küresel eğitim araç ve yöntemlerinin aracılığıyla bilinçlendirilecek kişiler de günün koşullarına daha çabuk uyacak ve karşılaşılabilecek sorunlara daha kolay çözümler bulacaktır.

Personelin nitelikleri

Ortaya konulan bu gerçeklerden sonra bir görsel ve işitsel araçlar merkezi personelinin tasarımı gerekli nitelikler üç aşamada incelenebilir.^{8/}

- A. Eğitici nitelikler
- B. Mesleki nitelikler
- C. Kişisel nitelikler

Eğitici Nitelikler

- a. Görsel ve işitsel araçlar personeli kütüphanecilik yanında en az bir konuda yeterli eğitim görmüştür.
- b. Hizmet verdiği kuruluşun eğitim politikası üzerine özel çalışma yapmış
- c. Eğitim psikolojisi ve idarecilik eğitimini de içeren uzmanlık derecesi almış
- d. Görsel ve işitsel araçlar bölümünün sorumluluğunu yüklenenecek kişi ayrıca bazı konularda akademik çalışma yapmış olmalıdır. Örneğin; radyo ve TV programlarının hazırlanmasına ilişkin çalışmalar, haberleşme teorileri ve bilgisayar bilimi üzerine çalışmalar, sosyoloji, antropoloji, konuşma sanatı, gazetecilik gibi kendisine görsel ve işitsel hizmet vermeye yararlı olacak sahalarda çalışmalarıdır.

Mesleki nitelikler

- a. Öğretim konusunda yeterli eğitim
- b. İdarecilik becerisi
- c. Görsel ve işitsel hizmetin programlanmasında gerekli organizasyon yeteneği

Kişisel nitelikler

- Kişilerle uyuşma ve etkin hizmet için gerekli ortak çalışma becerisi
- b. Topluma yardım etme isteği
 - c. Hizmeti planlama ve düzenleme becerisi
 - d. Kusursuz hizmet verme isteği
 - e. Dikkatli ve anlaşılır yazı yazma yeteneği.

Personelin çevre ile ilişkileri^{2/}

Görsel ve işitsel araçlar personeli, eğitim programının kalbidir. Öğretici kişiler kendisi ile ders programlarını rahatça tartışma olanağı bulabilmelidir. Eğitimci nitelikleri nedeniyle öğrenmeye ve öğretmeye yatkın, eğitimde en uygun materyal ve aracı seçmede öğrencilere yardımcı olmalıdır. Teknik işlerde ve büro işlerinde birlikte çalışacağı kişileri, Üniversitenin ölçülerine uygun sayıda ve yetenekte seçmekle de yükümlüdür.

Okul sistemi içindeki özel yeri nedeniyle, programları idare etmek ve sürdürmek de yükümlülükleri arasındadır. Belirli sürelerde öğretmenler ile ilişki kurup programları gözden geçirmek ve sorunlara çözüm aramak durumundadır. Materyal seçim komitesi yeni alınacak araç ve materyalin seçimini yaparken uzman olarak görsel ve işitsel araçlar personelinin önerilerini de dikkate almalıdır. Bu da personelin, kendi varlığını ve gerekliliğini Üniversiteye kabul ettirmesi ile sağlanır. Yapılacak iş görsel ve işitsel araçlar merkezinin amacının, eğitimi desteklemek ve iletişimi kolaylaştırmak olduğunu kabul ettirmektir.

Merkezin amaçlarından biri de araştırma sonuçlarının gelecek kuşaklara aktarılmasını mümkün kılmaktır. Bu nedenle, çeşitli araştırmaların geçirdiği aşamaları belgelemek, araştırmacılarla yakın ilişki kurmakla gerçekleşir. Daha sonraları aynı konuda araştırma yapacaklara, eski yaşantılarına ve gözlemlerine dayanarak rehberlik etmek de çevre ile ilişki kurmakla mümkün olur.

Yukarıdaki görevleri yerine getiren ve başarı sağlayan personel eğitimde verdiği hizmetin gerekliliğini kabul ettirmiş olur.

Böyle bir merkezin işlerliğini sürdürmesi ve personelinin eğitimde etkin rol oynaması, kesinlikle sahip olunması gerekli araç ve materyalin desteği ile mümkün olacaktır.

Görsel ve işitsel araç ve materyal:

Hipotezimiz; görsel ve işitsel araçlar merkezinin kütüphane ile birlikte örgütlenmesine ve araç-gereç sağlama, kataloglama ve sekreterlik işlemlerinin kütüphaneye yürütülmesinin yararlarını savunmaya yönelik olduğundan, basılı materyal kapsam dışı bırakılarak konuya:

- A. Görsel ve işitsel araçlar
- B. Görsel ve işitsel materyal

olarak iki aşamada ve teknik bilgilerden kaçınılarak değinilecektir.

A. Görsel ve işitsel araçlar ^{10/}

Bu bölümde modern bir görsel ve işitsel araçlar merkezinde kesinlikle bulunması gerekli araçlar konu edilecektir.

Opak projektör:

Bir opak projektör 40-50 kişiye gösteri olanağı sağlayan, kullanılması kolay, taşınabilir araçlardandır. Hem perdede ve hem de duvarda görüntü verebilir. Kartpostal, dergi sayfası, kitap, yazı, çizim veya herhangi bir basılı materyal aracın içine konularak ışık verilir. Görüntü bir mercekler takımından geçerek ekrana düşer. Görüntü, yazı çıktısı ya da kağıt üzerine düşülerek çizim de sağlanabilir. Opak projektör ile eğitim, gösteri karanlık odalarda yapıldığında daha etkili olur.

Tape göz Projektör:

Berlak asetat kağıdı ya da film şeriti üzerindeki şeklin parlak ve büyük bir görüntüsünü sağlamada yararlı olur. Gösteri yapılırken de yazı veya şekil ekleme olanağı vermesi araca üstünlük sağlar. Renkli kalem kullanıldığında karartma gerek duyulur.

Slayt Projektör:

Slayt projektör genellikle 35 mm. lik renkli film şeritlerinden, 5 x 5 cm ölçüsünde kalın karton ile çerçevelenerek elde edilen filmleri görüntüleyen bir araçtır. Materyal, projektör içine el ile konulabileceği gibi özel kutularına yerleştirilip otomatik olarak değişim de sağlanabilir. Ses pantları ile birlikte kullanıldığında görüntü hakkında açıklamalar yapılabilmektedir. Kullanılması basit ve materyalinin hazırlanması kolay ve ucuzdur. Kaliteli görüntü için karartma gereklidir.

Film şeritleri projektörü:

35 mm. lik hareketsiz filmleri gösteren araçlardır. Makara düzeni ile, elle ya da otomatik olarak çalıştırılırlar. Karanlık odada ve perde üzerinde görüntü sağlarlar.

Sinema Makinaları:

Olayları sesli ve hareketli sunan en etkin eğitim araçlarındandır. Bir amaca yönelik üretildiğinden, tutum ve davranışları etkiler. Heyecan verip öğrencilerin derse katılmalarını sağlar. Eğitimde:

- 16 mm. lik sesli
- 16 mm. lik sessiz
- 8 mm. lik normal
- 3 mm. lik türleri kullanılır.

Günümüzde, durduruluncaya kadar kolları yinleyen 3 mm. lik "Cartridge" sinema makineleri, eğitimde kullanım alanı bulmuşlardır.

Epidiyoskop:

Hem slayt projektör ve hem de Opak projektör görevi yapan gösteri araçlarındandır.

Televizyon kameraları:

Eğitimde etkinliğini kanıtlamış çağdaş görsel ve işitsel araçlardandır. Olayları anında görüntüleme özellikleri ile sinema makinalarına üstünlük sağlarlar. Kesali devre televizyon kameraları son yıllarda eğitim alanında etkinlik kazanmışlardır. En büyük sakıncaları pahalı olmalarıdır.

Magnetik Teypler - Pikaclar:

Çok geniş kitleye eğitim verebilirler. Özellikle radyo ile birlikte kullanıldıklarında yararlı olurlar. Lisans ve müzik eğitiminde etkindirler. Tek yönlü eğitim araçlarındandırlar.

Video - Teypler:

Görsel ve işitsel eğitime olanak sağlayan en son bulgular-
dandır. Video - Teypler çok geniş topluluklar tarafından
izlenebildiğinden diğer eğitim araçları arasında üstün yer
tutarlar. Kullanım alanına yeni girmiş olduklarından,
kullanımları uzmanlık gerektirdiğinden ve onarıcı personelin

yokluğundan az kullanılırlar. Ayrıca, çok eğitici video - teyplerin kullanıma sunulması ve farklı teknik yapım, yaygın kullanımını olumsuz yönde etkilenmektedir. Buna karşın 16 mm. lik film makineleri ile gösteri olanğı ve büyük stüdyolara gerek duyulmaması televizyona üstünlükleridir.

B. Görsel ve isitsel materyal^{11/}

Yüksek eğitim kuruluşlarında görsel ve isitsel araçlar yanında materyal de önem kazanmaktadır. Bunun yanında yukarıda belirtilen araçlarda kullanılan materyal konusundadır.

Tepesöz Slaydını:

18 x 24 cm kullanım alanlı asetat ya da filmlerdir. Konu önceden işlenebileceği gibi gösteri sırasında da yazı ve şekiller eklenebilir. Silinebilen ya da devamlı olabilen, yapılması basit, ucuz materyaldir.

Slaytler:

35 mm. lik genellikle renkli film karelerinin karton çerçeve ortasına oturtulması ile elde edilirler. Kolayca ve ucuz üretilebildikleri gibi satın da alınabilirler. İstenilen sırada izlenebildiklerinden film şeritlerine göre üstünlük sağlarlar. Hem bireysel ve hem de kitle eğitiminde yararlanılır.

Film Şeritleri:

Saydam film şeritleridir. Özel makinalarda gösteri sağlanır. Slaytlar gibi istenilen sırada izleme olanakı yoktur. Makara çifti ile çalışıp el ile çevrilirler.

Sinema Filmleri:

Geçmiş yaşantıları görüntüleyen materyaldir. Büyüklük ve zaman faktörü kontrol edilebilir. Kolayca üretilip istenildiği kadar çoğaltılabilir. Eğitimde sesli ve sessiz çeşitli türleri kullanılır. Televizyon ve Video - Teyplerin de ana materyalidir. Çağdaş eğitimde en etkin materyaldir.

Fotoğraflar:

Erisilemeyen olay da da cisimleri görüntülerler. Kolayca üretilip çoğaltılabilirler. Ödevleri, raporları ve araştırmaları zenginleştirirler. Gerçekleri yansıttıklarından yanlış izlenim ya da yorumu engellerler.

Ses bentleri - Plaklar:

Tek yönlü iletişim materyali olup salt işitseldirler. Dil öğrenimi, Müzik, ve tiyatro oyunları kaydedilip istenildiği kadar tekrarlanabilirler. Eskisini bilmeden yeni bir konu eklenebilmesi mümkün olmadığından pahalı materyallerdendirler. Çok geniş kitleye eğitim olanakı sağlarlar. En yaygın kullanılışları resimler ile desteklenen kombinasyonlarıdır.

III. Bölümün dip notları

1. SEATLER, Paul
1953 The Origin and Development of A-V Communication
 in the U.S., Los Angeles, University of
 Southern California.
2. CYPHER, Irene
1956 "Materials Center and School Libraries Don't
 Mix", Library Journal, 81:5, 44-49.
3. BROWN, James
1965 Administering Educational Media. New York,
 McGraw-Hill Book Co.
4. BROWN, James
 y.a.g.e.
5. McCLUSKY, Dean
1964 "Problems of the Audio-Visual Administrator",
 Audio-Visual Administration, 7-11.
6. McCLUSKY, Dean
 y.a.g.e.
7. KIEFFER, Robert
1965 A-V Instruction. New York, The Center for
 Applied Research in Education Inc.
8. NOEL, Francis W.
1951 "Function of a state Bureau of A-V
 Education". A-V Administration, 24-25.

9. LOWRIE, Jean

1967 "Organization and Operation of School Library
Materials Center", Library Trends, 16:2,
211-227

10. HAAS, Kenneth - Harry Packer

1955 Audio-Visual Aids. 3. ed. New Jersey,
Prentice Hall Inc.

11. De KIEFFER, Robert - Lee W. Cochran

1962 Manual of Audio-Visual Techniques. New Jersey,
Prentice-Hall Inc.

IV. BÖLÜM

GÖRSEL VE İŞİTSEL ARAÇLAR MERKEZİNİN YERİ

Görsel ve işitsel araçlar, çağdaş eğitimde etkin bir iletişim tekniği olarak belirlendiğine göre böyle bir ünitenin üniversitelerdeki yerini saptamak gerekir.

S.G. Swartout^{1/}, merkezin yerini saptamak üzere on üniversitede araştırma yapmış ve örnekleri dört ana grupta toplamıştır.

1. Illinois ve Iowa üniversitelerinde görsel ve işitsel araçlar merkezi kütüphaneye ek binalarda ve kütüphane yönetiminde örgütlenmiştir.

2. Stephens College' de kütüphane binası içinde yer almasına karşın yöneticisi kütüphane Müdürü ile eş düzeyde ve eğitim dekanlığına bağlıdır.

3. Wisconsin üniversitesinde merkez Eğitim Fakültesinin bir bölümü olarak hizmet vermektedir.

4. Pennsylvania State University, Wayne State University of Michigan ve University of Minnesota görsel ve işitsel merkezleri, kitap ve kitap dışı materyallerin tümünden sorumludur.

Louis Shores^{2/}, bir araştırmasının sonuçlarına göre genelleme yaparak iki tür yerleşim ortaya koymuştur.

a. Görsel ve işitsel araçlar merkezi bağımsız bir ünite olup kütüphane dışında organize edilmelidir.

b. Görsel ve işitsel araçlarla eğitim bir iletişim tekniğidir. Bu özelliği ile, Üniversitelerde bilginin toplanma yeri olan kütüphanelerin bir ünitesi olarak düşünölmelidir.

Bu genellemeden sonra öncelikle iki alternatifin savunucularının görüşlerine yer verilecek ve değerlendirme çalışmanın sonuna bırakılacaktır.

kütüphaneden ayrı örgütlenmesini savunanların görüşleri

I.F.Cypher^{3/}, görsel ve işitsel araçlarla eğitim uzmanı olarak, merkezin kütüphane dışında organize edildiğinde daha iyi hizmet vereceğini savunmaktadır. Cypher'e göre ortak bir yönetim her iki hizmeti de aksatacak ve amacından saptıracaktır.

b.L.Johnson^{4/}, görsel ve işitsel araçlar merkezinin kütüphaneye bağımlı olmasına aşağıdaki gerekçelerle karşı gılmaktadır.

a. Kütüphaneciler, kütüphane hizmetleri ile yoğun bir çalışma içindedirler. Onlara ek görev yüklemek, hizmetin etkinliğini etkileyecektir.

b. Kütüphane binaları görsel ve işitsel araçlar merkezini içerecek şekilde inşa edilmediğinden yer sıkıntısı çekilecektir.

c. Görsel ve işitsel araçlar bir eğitim gereksinmesi olduğundan, öğrencilerin özel araçlar ile eğitimi ancak fakültelerce karşılanabilir.

kütüphane ile birlikte örgütlenmesini savunanlar

Görsel ve işitsel araçlar merkezinin kütüphane ile birlikte örgütlenmesinin gerekliliğine inananların görüşlerine gelince:

Clarence Kurth ^{5/}, kütüphane ile görsel ve işitsel araçlarla eğitimin amaçta bir hedefe yönelik olduğunu, her iki ünitenin iç içe ve tamamlayıcı nitelikleri ile ortak yönetim altında organize edilmesi görüşündedir.

L. Shores ^{6/}, içeriğinde kitap dışı materyal bulunmayan, görsel ve işitsel araçlar merkezinin en az bir kaç fonksiyonunu yerine getirmeyen bir Üniversite kütüphanesinin düşünülemeyeceğini belirleyerek, merkezin, eğitim dünyasının üçüncü bölümü olarak ders kitapları ve kütüphane ile birlikte bir bütün oluşturduğunu savunmaktadır.

R. Krug ^{7/}, kütüphanecilerin salt basılı materyal toplayıcısı ve dağıtıcısı olmadıklarını söylemektedir. Özellikle geleceğin kütüphanecisinin eğitime katkıda bulunmak fonksiyonunu yerine getirebilmesi için görsel ve işitsel araçlar merkezine büyük gereksinme duyacağını söylemektedir.

M.L. Shane ^{8/} ' e göre kütüphane sözcüğü eğitime yararlı olacak her türlü materyali içermektedir. "Konuşan kitaplar" diye tanımlanan görsel ve işitsel materyali içeriğinde bulundurmakla, basılı materyalin propagandasının yapıldığına inandığını ve kütüphanelerin daha çok ilgi çekerek amacına ulaşacağını savunmaktadır.

M.W. Grass^{9/}'a göre görsel ve işitsel araçlar merkezi, kütüphanenin ayrılmaz bir ünitesidir. aynı amaca hizmet eden bu iki bölümün, ayrı ayrı organizasyonu lüks ve israftan başka bir şey değildir. Grass, "Amaçta birlik ancak birlikte yönetim ile gerçekleşir" demektedir.

R. Kieffer^{10/}'e göre görsel ve işitsel araçlar merkezi yüksek eğitimin temelidir. Kütüphane ise üniversitenin kalbidir. Merkez, okuyucunun gerektiğinde başvurması için basılı materyale yakın olmalıdır. Eğitime katkısı nedeniyle öğretmenlerin de ilgisini çekmektedir. Aynı kişiler öğretim uğraşlarını kütüphane materyali ile desteklemektedirler. Araştırmacıların ve öğreticilerin zamanları kısıtlı olup uğraşlarında kendilerine gerekli iki üniteyi aynı zamanda kullanabilme olanağı ancak ortak yönetim altında organize ile mümkündür.

J.B. Johnson^{11/}, görsel ve işitsel araçların amaç ve nitelikleri gözönüne alınırsa, Üniversitede düşünülebiyecek tek yerleşim yerinin kütüphane olabileceğini savunmaktadır.

Minnesota üniversitesi görsel ve işitsel araçlar merkezi Müdürü F.Wendt^{12/}, 1946 yılında merkeziyetçilige ilişkin görüşlerini ve sağladığı yararları ve sakıncalarını da gözönüne alarak şöyle belirlemiştir.

"Kütüphane, eğitime salt basılı materyal yardımı sağlayan bir yer değildir. Etkin eğitime yararlı olabilecek her tür araç ve materyali iheriginde bulundurmakla yükümlü olan kütüphanenin araç ve materyalini ikiye bölmek, eğitime yarardan çok zarar verir. Çünkü fakülteler, ders programlarını yaparken iki ayrı ünite ile ilişki kurmak zahmetine katlanmak

yerine kütüphanenin geleneksel hizmet fonksiyonları ile yetinirler. Görsel ve işitsel araçlar merkezi, kütüphanenin kendine özgü teknik araçlarla donatılmış bölümüdür. Basılı dokümanlar, merkezin eğitime katkısını destekleyecektir. Okuyucu çağdaş eğitim gereği her tür araç ve materyale gereksinme duyacak ve eşit ulaşım olanaklarını daha yararlı görecektir. Ortak yönetim, bazı hizmetlerin meslekten ve beceri sahibi personel tarafından verilmesine olanak sağlayacak ve daha etkinlik kazandıracaktır.

IV, Bölümün dip notları

1. SWARTOUT, Sherwin
1950 "Administrative Practices in Selected
college and University Center",
(Unpublished Doctoral Thesis), The Ohio
State University, Columbus.
2. SHORES, Louis
1954 "A-V Dimension for an Academic Library",
College and Research Library, 15:395.
3. CYPHER, Irene
1956 "Materials Center and School Library Don't
Mix", Library Journal, 81:5, 44-49.
4. JOHNSON, Lamar
1944 "A-V Aids and the Library", College and
Research Library, 5:345-346
5. KURTH, Clarence,
1951 "A Survey of A-V Programs in School of
Education of Selected Midwestern Univer-
sities", Indiana University, Bloomington.
6. SHORES, Louis
y.a.g.e.
7. KRUG, R.
1956 "The Library As a Materials Center",
Library Journal, 81: 541.

8. SHANE, M. Lenning,
1940 " A-V And The Library", College and Research
Library, 1:43.
9. GRASS, M.W.
1954 The Administration, Organization and
Distribution of Educational Film and
Recording in College Libraries.(Unpublished
Doctoral Thesis) , Columbia University.
10. KIEFFER, Robert
1965 A-V Instruction. New York, The Center For
Applied Research in Education Inc.
11. JOHNSON, Joseph
1946 The Problem involved in the Administration
of an A-V Program.(Unpublished Doctoral
Thesis)George Washington University,
Washington.
12. WENDT, Paul
1946 "A Central A-V Services in the University",
Higher Education, 2: 13.

V. BÖLÜM

MODERN BİR GÖRSEL VE İŞİTSEL ARAÇLAR MERKEZİNE GÖRE ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ İLE İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ OLANAKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Bu çalışmanın III. bölümünde görsel ve işitsel araçlar merkezinin tanımı verilmiş, amaç ve fonksiyonları belirlenmiş, IV. bölümünde ise, böyle bir merkezin Üniversitelerde örgütlenme yerine ilişkin çeşitli görüşlere yer verilmişti.

Bu bölümde hipotezimizi kanıtlamak amacıyla, görsel ve işitsel araçlar merkezini, kütüphanenin bir ünitesi olarak belirleyen ODTU ve kütüphane ile ilişkisi olmaksızın örgütleyen İTÜ olanakları, modern bir merkezin fonksiyonlarına göre karşılaştırılacaktır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi görsel ve işitsel araçlar merkezi:

Uzun bir süredir hizmet vermekte olan ünite, kütüphaneye ek binanın da hizmete girmesi ile kendisine çağdaş anlamda görsel ve işitsel araçlar merkezi niteliği kazandıracak yerine taşınmıştır. Beş katlı ek kütüphane binasının, bu hizmet için düzenlenen birinci katı, geniş bir kitleye gösteri olanağı sağlayan sinema salonunu, mikro formları okuma ve basılı duruma getirme odalarını, küçük guruplara gösteri ya da materyal değerlendirilmesinde yararlanılan ön izleme odasını, araç ve materyalin bakım ve onarımının yapılabileceği bölümü,

Müzik salonunu materyal üretim ve çoğaltılmasında yararlanılacak bölümü, araç ve materyalin yerleştirilmesine olanak veren ve koruma için gerekli koşullar sağlanmış bölümler ile personel ofislerini içermektedir. Araçların kullanımı ve tüm melzemenin bakım ve onarımı kütüphane müdürü yönetiminde bir teknisyen tarafından gerçekleştirilmektedir. ODTÜ görsel ve işitsel hizmetleri, iki aşamada incelenecektir.

A. Kütüphanenin görsel ve işitsel hizmetlere katkısı:

sağlama:

Görsel ve işitsel araçlar bölümü, ek tabloda da görüleceği gibi, çağdaş eğitim gereksinimlerini karşılayacak araçlarla donatılmıştır. Sorun, ders programlarını destekleyişi, onlarla paralel düzeyde tutulması gerekli materyalin seçimi ve sağlanmasıdır. Materyal sağlamada ilk adım yayınların ve yayın kataloglarının sürekli ve yakından izlenmesidir. Amaç, kuruluşun eğitimine katkıda bulunacakların seçimidir. Kütüphane, görsel ve işitsel araçlar merkezi ile birlikte düşünüldüğünde, seçim işlemi, materyalin formatı dikkate alınmaksızın, içerdiği bilgiye göre, yetişmiş personel tarafından yapılmaktadır. Bu işlem, sağlama kütüphanecisi niteliği kazanmış personelin günlük uğraşları arasında olup ayrı bir çaba gerekmediği gibi bütçeye ek bir gider yüklenmesinin önüne geçmektedir. Sağlama yapılırken, ders programları da dikkate alınmakta, ayrıca öğretim üyelerinin istek ve önerileri de dikkatle değerlendirilmektedir. Sağlanması öngörülen materyal, sipariş öncesinde öğretici personel arasından seçilen üyelerle kütüphanecilerden oluşan komisyonun onayına sunulur. Amaç, eğitim gereksinimlerinin

karşılınmasında birlik sağlamak ve görsel ve işitsel araçlar merkezi ile Öğretici-Öğrenci arasında ilişki kurarak hizmete işlerlik kazandırmaktır.

Kataloglama ve Tasnif:

Konu sınıflandırması yapılan bir kütüphanede, materyalin fizik yapısı ne olursa olsun içeriklerine göre kodlanacak ve aynı konuda materyalin tümü genel katalogdan kolayca izlenebilecektir. Ayrıcalığı olan ve özel yerlerde saklanması zorunlu olan materyale uygulanacak işlem sadece onları bu amaçla hazırlanmış yerlerine koymaktır. Kataloglama kütüphanecisi materyalin dış görünüşü yerine içeriği ile ilgili olduğundan, kitap ile kitap dışı materyal arasında ayrıcalık gözetmeyecektir. Kataloglama kütüphanecisinin sorunu sadece zaman olacaktır. Oysa önemli olan okuyucu ve araştırmacının zamanını gereksiz yere harcamamaktır.

ODTÜ kütüphanesi kataloglama bölümü kitaplar yanında görsel ve işitsel materyali de sınıflamakta, genel katalogunda vermekte ve kütüphaneyi kullanan her üye, ilgilendiği konuda kitap dışı materyali de katalogda görebilmektedir. Katalog kartları üzerinde bulunan özel simgelerden, konunun hangi format içinde bulunduğunu da öğrenmektedir. Bundan sonraki aşamada okuyucunun yapacağı tek iş görsel ve işitsel araçlar merkezinden o materyali gerek duyacağı araç ile birlikte sağlamaktır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Görsel ve işitsel merkezi hizmetleri:

- a. Eğitim ve öğrenim programını desteklemek amacıyla her türlü araç ve materyalin kullanımında kolaylık ve eşitlik sağlanmaktadır.
- b. Yeni materyal sağlandığında, var olanlar ile birlikte listelenerek üyelerin bilgi edinmesi sağlanmaktadır.
- c. Öğrenci dernekleri ile ilişki kurularak ders konularını dışında sportif ve kültürel eğitime yönelik gösteriler düzenlenmekte, bu hizmetin yürütülebilmesi için eldeki materyalin kullanılması yanında diğer kültür ve spor kuruluşlarının olanaklarından da yararlanılmaktadır.
- d. Gösteride kullanılan araç-gereç, merkezin personeli tarafından kullanılabilirdiği gibi gerektiğinde kullanma eğitimi de verilmektedir.
- e. Gösterilerde ses ve görüntü düzeni merkezin personeli tarafından kurulmakta, ses kaydı ile belgelenmektedir.
- f. Asetat kâğıtları kalıcı şekillendirilmekte ve konulu albümler oluşturulmaktadır.
- g. Bir başka uğraş olarak, görmeyen öğrenciler için ders kitapları seslendirilmekte ve onların yararına sunulmaktadır.

Merkezin geleceğe yönelik tasarıları:

1. Üniversitede hazırlanan master tezlerini mikro fişlere geçirmek,
2. Kişisel ve kitle çalışmaları için fotoğraf laboratuvarına işlerlik kazandırmak, kullanıcıları eğitmek ve rehberlik etmek,
3. Kişisel ya da gurupların müzik dinleme alışkanlığı kazanmalarının yanısıra müzik gereksinmelerinin karşılanmasına ilişkin uğraşlar.

Görülmektedir ki ODTÜ görsel ve işitsel araçlar merkezinin olanakları ve örgütlenmesi modern bir merkezin uğraşları ile uygunluk göstermektedir. Yerleşim ve ayrılan yerin uygunluğu yanında verilen hizmet de modern bir merkezin fonksiyonlarını Türkiye olanakları ölçüsünde yerine getirmektedir.

İstanbul teknik üniversitesi

Ses ve görüntü sanatları stüdyosu:

Türkiye'nin teknik alanda eğitim veren en eski Üniversitesinin görsel ve işitsel araçlar ile eğitim ünitesi. Fakültelerinin birbirlerine uzaklığı gözönüne alınırsa bir "Merkez" niteliği taşımamaktadır. Üniversitenin hizmet ünitesindeki fakültelere göre yerleşim ve merkezileşme kavramının olmayışı, konu ile ilgisi olmayan personel geliştirme zorunluğu bir yana, ek tabloda da görülebileceği gibi gereksiz araç ve materyal sağlama yönünden parasal kayba da neden olmaktadır. Çeşitli yerleşim yerleri, materyal sağlamada uygulanan yöntemlerin ayrıcalıklar göstermesi yanında, üniversitenin konu ile ilgili toplu katalogdan yoksun kalmasına ve bu nedenle okuyucunun materyale kolay ulaşımına engel olmaktadır. İTÜ'nün

Temel Bilimler, Mimarlık, Makina, Maden, Kimya ve İnşaat Fakülteleri tek tek ele alındığında, verdikleri eğitime özgü film ve slayt koleksiyonları bir yana bırakılırsa araç ve materyal yönünden gereksiz fazlalıklar göstermektedir.

Bir örnek olarak Fakültelerin tümünde 100 fotoğraf makinası bulunmasına karşın (ki bunların 57 tanesi Mimarlık Fakültesindedir) sadece Mimarlık Fakültesinde fotoğraf koleksiyonu ve laboratuvarı bulunmaktadır. Yine tüm üniversitenin 73 slayt göstericisine karşılık 46.000 slayt'ın 43.500 tanesi Mimarlık Fakültesindedir. Mimarlık Fakültesi dışında kalan Fakültelerde slayt makinaları kullanılmamaktadır. Çoğunlukla gerekli koşullar sağlanmamış küçük odalarda hizmet verilmektedir. Hizmet, bu amaçla görevlendirilen personelin olmaması nedeniyle öğretim üyeleri tarafından verilmekte ve onlara ek görev yüklenmektedir. Toplu katalogun olmaması aynı konudaki materyalin ikilenmesine neden olmaktadır.

Mimarlık Fakültesi Ses ve Görüntü Stüdyosu, Üniversitenin eğitim gereksinmelerini karşılayıcı uğraşları yanında, araç ve materyal koleksiyonu ile, görsel ve işitsel araçlarla eğitim merkezi kavramına yaklaşım sağlamakla karşılaştırmamıza örneklem olarak alınmıştır.

İTÜ Mimarlık fakültesi 200 kişilik konferans salonunu gösteriler için kullanmakla yer sorununu çözümlenmiş görünümündedir. Bölümün uğraşları genellikle geleceğe yöneliktir. Bölümün hizmet için görevlendirilmiş personeli bulunmamakta ve gelecekte iki teknisyenin görevlendirilmesi düşünülmektedir. Yine modern bir merkeze göre karşılaştırma yapıldığında, bir ölçüde materyal üretimi gerçekleştirilmekte, ses kayıtları, fotoğraf çekimi ve renkli aseta kağıdı şekillendirilmektedir.

Diğer Fakülteler ile işbirliğine çok az başvurulmakta ve stüdyo ile kullanıcılar arasında, personel yokluğu nedeniyle kopukluk görülmektedir. Diğer kuruluşlar ile işbirliği ise hiç düşünülmemektedir. Bölümün adı Fakültece "İTÜ Ses ve Görüntü Stüdyosu" olarak belirlenmiştir. Bölümün verdiği hizmet ve geleceğe yönelik tasarımlarına ilişkin, ilgililerden sağlanan yazılı bilgiler aşağıda belirlenmiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi

Ses ve Görüntü Sanatları Stüdyosunun kuruluş amacı:

İTÜ Mimarlık Fakültesi ses ve görüntü sanatları stüdyosu, Mimarlık eğitiminin ve bunun bir parçası olan Fakülte-Çevre ilişkilerine yönelik çeşitli bilim ve sanat gösterilerini gerçekleştirmek, toplantılar düzenlemek ve bu çerçevede Fakültenin programlar üretmesini sağlamak suretiyle, gerek Fakülte çevresi içinde ve gerekse Fakülteler arasında, çağdaş teknik olanaklardan en geniş biçimde yararlanan sürekli bir iletişim ortamını oluşturmak amacıyla Mimarlık Fakültesi tarafından kurulmuştur.

Kuruluşta yer alacak çalışmalar:

Mimarlık Fakültesi ses ve görüntü sanatları stüdyosu şu alanlarda faaliyet gösterir:

- Stüdyonun teknik donatımını gerektiren seçme-zorunlu dersler
- Tek ve çok ekranlı ses ve görüntü programları gibi çağdaş anlatım tekniklerinin denenmesi, bu tür gösterilerin hazırlanması ve yayınlanması
- Periyodik müzik yayınları

- Fakültece üretilecek olan sergilerin ve benzeri programların örgütlenmesi ve yapımı
- Fakültenin kültürel faaliyet programları içinde konserler, sahne ve film gösterileri düzenlenmesi, bu tür gösterilerden ses ve görüntü kaydı
- Fakültede yer alacak konferans, seminer, sempozyum, kongre, açık oturum gibi toplantılar ve bunların ses ve görüntü kaydı
- Yukarıda belirtilen faaliyetlerde kullanılan ses ve görüntü bantı, diyapozitif, film gibi belgesel yardımcı malzemenin arşivlenmesi.

Kuruluşun Yürütülüşü:

Ses ve görüntü sanatları stüdyosu, 1 başkan ve 3 üyeden oluşan 4 kişilik bir yönetim kurulu tarafından yürütülür. Kurulun başkan ve üyeleri Mimarlık Fakültesi yönetim kurulunca İTÜ Mimarlık Fakültesi öğretim üye ve yardımcıları arasından, seçilerek iki yıl süre ile görevlendirilir.

Stüdyodaki çalışmalarda kullanılan teknik ekipman bir kadrolu teknisyen ve teknisyen yardımcısı tarafından kullanılır ve muhafaza edilir.

Stüdyo yönetim kurulunun görev ve yetkileri:

- Stüdyoda yer alacak faaliyetleri her öğretim yılı için saptar ve örgütler. Bu amaçla fakülte içinde veya dışındaki ilgili kişilerle ve kuruluşlarla gerekli ilişkileri kurar.
- Her yarı yıl başında öğretim programı kapsamındaki derslerden bir veya birkaçının ses ve görüntü sanatları stüdyosunda yapılması talep edildiğinde, konuyu görüşerek tahsisle ilgili kararını verir.

- Ses ve görüntü sanatları stüdyosunun Mimarlık Fakültesi dışındaki herhangi bir kuruluş tarafından kullanılması talep edildiğinde konu ile ilgili görüşü Mimarlık Fakültesi kuruluna iletir.
- Birer öğretim yılını içeren çalışma dönemleri sonunda stüdyoda gerçekleştirilen faaliyeti bir raporla Mimarlık Fakültesi dekanlığına bildirir.
- Stüdyo için gerekli olan her türlü araç-gereç ve sarf malzemesinin seçimini ve talebini yapar, kullanımını denetler.
- Stüdyo teknisyeninin ve teknisyen yardımcısının çalışmalarını denetler.

Stüdyo teknisyeninin görev ve yetkileri:

- Stüdyoda yer alacak her türlü faaliyet sırasında ses ve görüntü yayını ya da kaydı yapar, stüdyonun tüm teknik sistemine kumanda eder.
- Program yapımı ile ilgili çalışmalara yardımcı olarak katılır, cihazların kullanılmasına nezaret eder.
- Stüdyonun tüm teknik ekipmanının ve sarf malzemesinin muhafaza ve bakımından sorumludur.
- Tüm bu işlerde yardımcısı ile birlikte çalışır.

Kuruluştan yararlanma düzeni:

- Stüdyodan yararlanmak isteyen İTÜ Mimarlık Fakültesi mensupları, isteklerini Mimarlık Fakültesi Dekanlığı aracılığı ile stüdyo yönetim kuruluna yazılı olarak iletir. Yönetim kurulu stüdyonun tahsisi konusundaki kararını verir.
- Stüdyodan yararlanmak isteyen İTÜ Mimarlık Fakültesi mensupları dışındaki kişi veya kuruluşlar isteklerini, stüdyo yönetim kurulunun görüşü ile birlikte İTÜ Mimarlık

fakültesi dekanlığına yazılı olarak iletirler. Bu konuda karar İTÜ Mimarlık Fakültesi yönetim kurulunca verilir.

- Stüdyoda yapılacak gösteri ve toplantılar dışında tüm çalışmalar, stüdyo teknisyeninin nezaretinde ve iş saatleri içinde gerçekleştirilir.

- Stüdyonun İTÜ Mimarlık Fakültesi dışındaki kişi ve kuruluşlarca kullanılması halinde ses ve görüntü bantları gibi sarf malzemesi kullanıcılar tarafından sağlanır. Ancak kullanıcılar, stüdyo arşivinde mevcut olan arşiv malzemesinden stüdyo içinde yararlanabilirler.

- Stüdyoda bulunan taşınabilir cihazlar, ses ve görüntü bantları, diyapozitifler ve filmler yalnız İTÜ Mimarlık Fakültesi mensupları tarafından stüdyo dışında kullanılabilir. Bu konudaki talepler, Mimarlık Fakültesi dekanlığına ve buradan stüdyo yönetim kuruluna iletilir. Cihaz ve malzemeler stüdyo teknisyeninden imza karşılığı alınır ve belirlenen süre sonunda yine imza karşılığı teslim edilirler.

Görülmektedir ki İTÜ Mimarlık fakültesi ses ve görüntü sanatları stüdyosunun tasarımı halindeki hizmetleri bile çağdaş hizmet anlayışından uzaktır. Ayrı yerleşim ve örgütlenme, kesinlikle gerekli kütüphane hizmetlerinden yoksun kalmasına neden olmakta, parasal kaybın yanında eğitimde etkinlik ve stüdyoya işlerlik kazandıramamaktadır.

ODTÜ GÖRSEL VE İŞİTSEL ARAÇLAR VE MATERYELLER TABLOSU

MATERİYAL	ARAÇ	Sinema Makinası Kartus		Sinema Makinası		ARAÇ	MATERİYAL
		8 mm Normal, Sesli	16 mm	8 mm Süper	16 mm		
60	1					TEPEGÖZ PROJKTÖR	Asetat Kağıdı, Konulu 40 Albüm
130	1					OPAK PROJKTÖR	16 Albüm
2	2					SLAYT PROJKTÖR	13 Albüm
514	6					MİKROFİLM OKUYUCUSU	52
	12					PİKAP	3 Albüm
	2					TEYP	250 Kaset
	7					KASETTEN KASETE SES AKTARMA MAKİNASI	
	5					FİLM STRİP	36
	2						
	10						

İTÜ ARAÇ VE MATERYAL TABLOSU

	SİNEMA MAKİNASI			FİLM ÇEKME MAK.			TEPEGÖZ	SLAYT PROJ.	TEYP. BANT	FOTO. MAK.	VIDEO BANT	VIDEO TV KAM.	OPAK PROJ
	8 mm	16 mm	35 mm	8 mm	16 mm	35 mm							
TEMEL BİLİMLER FAKÜLTESİ	ARAÇ	1						1					
	MATERYAL	15						100					
NÜKLEER ENERJİ ENSTİTÜSÜ	ARAÇ		1				1	1		1			
	MATERYAL												
MİMARLIK FAKÜLTESİ	ARAÇ	5	5		4	2	10	32	9	57	1	1	6
	MATERYAL	--	18	3			101	43500		20065			
MAKİNA MÜHENDİSLİĞİ	ARAÇ	4	6		2	2		23	9	24			
	MATERYAL												
MADEN MÜHENDİSLİĞİ	ARAÇ	1	1		1		2	10	3	4			
	MATERYAL		X					X		X			
KİMYA MÜHENDİSLİĞİ	ARAÇ		1				3		1	1			
	MATERYAL												
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ	ARAÇ	4	4		3			6	2	13			
	MATERYAL	15	65					2754	5				

25 KİŞİLİK GÖSTERİ SALONU

MATBAA VARDIR

797 HARİTA VARDIR

X SAYISAL SAPTANAMAMIŞTIR

MATBAA VARDIR

S O N U Ç

kütüphane materyalinde çağın gereği olarak karşılaşılan büyük artış, örgütlenmeyi zorunlu kılmaktadır. Üniversiteler, eğitim materyalleri arasına görsel ve işitsel araçlar da katmak durumunda olduklarının bilincindedirler. Artık sorun, görsel ve işitsel araçlar merkezine gerek olup olmadığı değil Üniversite içinde örgütlenme yeridir. Görsel ve işitsel araçlar merkezinin kütüphane dışında örgütlenmesi savunusunda bulunan, kütüphaneciler ve uzmanların gerekçeleri çağın koşullarına göre yüzeyle kalmakta ve geçerli görülmemektedir.

Üniversitelerde, kütüphanecilerin eğitime katkısına karşı çıkmak ve onları eğitimcilerden ayrı sınıflamak görüşü tartışma konusu olmaktan çıkmış ve geçerliliğini yitirmiştir. Kütüphaneciler, görsel ve işitsel araçların eğitimde etkinliğinin ve kaçınılmazlığının uzmanlar kadar bilincindedirler. Görsel ve işitsel materyal ile kütüphane materyali arasında ayrıcalık bulunduğunu ileri sürmek de geçerli bir savunulamaz. Çağdaş kütüphane, içeriğinde, basılı doküman yanında ses kayıtları, plaklar, mikro formlar ile bunların kullanımına olanak sağlayan her türlü aracı bulunduran yer olarak tanımlanmaktadır. Bu niteliği ile alışlagelmiş hizmetlerini aksatmadan çağdaş fonksiyonlarını yerine getirmede başarılı olamamak, kütüphanenin hizmet anlayışına ters düşmektir.

Kütüphaneler canlı birer organizma olup, materyalin sürekli yenilenmesi gerekmektedir. İletişime etkinlik kazandıran görsel ve işitsel araç ve materyaller yeni bulgu olarak kütüphane koleksiyonu arasına katılmakla, amaç ve fonksiyonlar eksiksiz yerine getirilmiş olacaktır. Yine kütüphane hizmeti, araştıracının zaten kısıtlı zamanını boşuna harcamamayı amaçlamaktadır. Bilgiyi, mikro form ya da ses bantı içeriğinde saptayan okuyucunun, bunlardan yararlanmak için başka bir binada hizmet veren üniteye gitmesi ise, bilgiye kolay ulaşım ilkesi ile bağdaşamaz. Soruna çözüm aramak için aynı materyalin iki ayrı yerde bulundurulması ise kütüphane materyalini ikilemek ve dolayısıyla Üniversitelerde merkez kütüphane anlayışına ters düşmektir.

Ayrı yerleşim türünün savunucularının bütçeye ilişkin görüşleri de o denli önemli değildir. Bu aşamada görev karşıt görüşün savunucularına düşmektedir. Görsel ve işitsel araçların, kütüphane materyalleri arasında olduğunu savunmuş ve kabul ettirmiş bir yönetici ister kütüphaneci ve ister uzman olsun parasal sorununu bir ölçüde çözümlenecektir. Materyal sağlamada kitaplara ağırlık verileceği yolundaki suçlama ise en azından kütüphane hizmet anlayışını bilmemek veya bu anlayışa karşı çıkmaktır. Kütüphaneci, materyalini canlı tutmak yanında kendisini de yenilemek ve çağın koşullarına uydurmak durumundadır. Bir yeniliği hem kütüphane materyali arasında saymak ve hem de dengeli bir sağlama politikası izlememek bu anlayışla çelişkiye düşmektir.

Görsel ve işitsel araçlar merkezinin kütüphane içinde organize edilmesine karşı olanların gerekçelerine personel yönünden sağlandığında, görüş açısının dar ve

kişisel olduğu görülecektir. Kütüphaneci, görsel ve işitsel araç ve materyali kütüphanesine kazandırırken, kullanım ve uygulamada etkinlik sağlayabilmek için belirli bir eğitim sürecinden geçmek ve o alanda beceri kazanmak zorundadır. Onun, gerekli bilgi ve beceriden yoksun olduğunu ileri sürmek, bir kütüphanecinin taşıması gerekli niteliklere yabancı olmaktır. Kaldı ki, görsel ve işitsel araçlar merkezi yöneticisi için de, sağlama, kataloglama ve sınıflama gibi kütüphanecilik bilgi ve becerisinden yoksun olma sözkonusudur. Bu sorunlar kolaylıkla giderilebilir. İster kütüphane ile ve ister ayrı yerleşim benimsensin, kullanım, bakım, onarım ve üretim konusunda ise teknik personelin gerekliliği ortadadır.

Bu gerçekler ışığı altında, görsel ve işitsel araçlar merkezinin ve kütüphanenin Üniversitelerde ayrı yerleşim ve örgütlenmesi görüşünü savunanların istekleri kişisel ve birinci yönetici olmaya yöneliktir.

Görsel ve işitsel araçlar merkezinin Merkez Kütüphanenin bir ünitesi olarak düzenlenmesi.

a. Kütüphanenin kuruluşun merkezinde olması nedeniyle kolay ulaşım olanağı sağlayacağı gibi, okuyucular tarafından çok sık kullanılması görsel ve işitsel araç ve materyale de ilgiyi arttıracaktır.

b. Materyal sağlama, kataloglama ve sınıflama, bu konuda beceri kazanmış personel tarafından yerine getirileceği gibi, toplu katalog, aynı konudaki görsel ve işitsel materyal ile basılı materyali sağlayacaktır. Materyal ve araç kullanımına etkinlik kazandıracaktır.

c. Tek merkezde tek kopya ilkesi parasal tasarruf sağlayacak ve araç-gereç sağlama olanaklarını arttıracaktır.

d. Araştırma ve laboratuvar deneylerinin sonuçlarını saptayan materyal ve ses kayıtlarının kütüphanede hem daha iyi bakım ve onarımını gerçekleştirecek ve hem de eşit ulaşım olanağı sağlanacaktır.

e. Kataloglar, indeksler, bibliyografik kaynaklar ve araştırma özetleri kütüphane materyali arasında zaten varolacağından, hem gereksiz çif kopya olasılığı ortadan kalkacak ve hem de araştırmacı ve kullanıcının zaman kaybı önlenecektir.

f. Kütüphaneler, diğer kütüphaneler ve satıcılar ile yakın ilişkiindedirler. Satın alma ya da ödünç alma işlemleri kolaylıkla gerçekleştirilecektir.

g. Aynı bina içinde organizasyon fiziki boşlukların da kolaylıkla ve ekonomik olarak gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Bu çalışma, çağdaş iletişim tekniklerinin katkısı ile eğitime etkinlik kazandıran görsel ve işitsel araçlar merkezinin üniversite örgütündeki yerini belirlemek amacıyla yöneliktir.

çeşitli görüşler gözönüne alınarak yapılan değerlendirme sonucu, böyle bir merkezin örgütlenme yeri kütüphane olarak belirlenmiştir. Bu sonuca varılırken ortaya konulan gerekçeler benimsenir, gelecekte konu ile ilgilenenlerin uğraşlarına katkıda bulunur ve yeni atılımların dayanağı olursa, çalışmamız amacına ulaşmış olacaktır.

İNGİLİZCE ÖZET

The universities have to observe closely the methods that will make their efforts education more effective. A successful education is directly related to communication techniques. The subject of this study is the Audio-Visual means which are among the up-to-date communication methods. It is proved that the education is more successful with Audio-Visual means and the things that are learned are remembered longer, and the necessity of a centre implying these means and material in an academic organization is being determined. So, the only problem we face is a centre like this, being organized in the universities. This is the main subject of our study. Different opinions of librarians and experts related to this subject, are given, the historic development of this education method is mentioned, the qualifications of the personnel are determined because of the close relationship. Our hypothesis which is the "view that the arrangement and organization of the centre of Audio-Visual means in the university must be in the library" is supported. As a proof, the possibilities of OTDÜ (Middle East Technical University) and İTÜ (Istanbul Technical University) are compared to a modern centre and by this way, the truth of the hypothesis has been tried to be proved.

This study, in which the aims and functions of a modern A-V centre, and means and material which should be present in a unit like this, are determined, shall reach its aim by being helpful to the ones who are interested in this subject in the future, and by being the only source about this subject in our country.

K A Y N A K L A R

BROWN, James

1965 Administering Educational Media. New York,
McGraw-Hill Book Co., p.270.

CARROL, John

1954 "Historical Aspect of Visual Education",
The Audio-Visual Reader, p.23.

CYPHER, Irene

1956 " Materials Center and School Libraries
Don't Mix", Library Journal, 81:5. 44-49,
Feb., 15. 1956.

DALE, Edgar

1954 Audio-Visual Methods in Teaching. New York,
Drayden Press.

Dissertation Abstract

1938-1966 In Arbor, Michigan, USA.

GRASS, M.W.

- 1954 "The Administration, Organization and Distribution of Educational Films and Recording in College Libraries. (Unpublished Doctoral Thesis), Columbia University.

HAAS, Kenneth - Harry Packer

- 1955 Audio-Visual Aids. 3 Ed. New Jersey, Prentice-Hall Inc.

HARCLEROD, Fred

- 1973 Audio-Visual Instruction. Technology, Media and Methods. New York, McGraw-Hill Book Co.

HOBAN, Charles

- 1965 Ed. " Audio-Visual Education", Encyclopedia Americana, p.535.

IGLESIAS, Munin Celine

- 1968 " Audio-Visual Materials and Libraries", Unesco Library Bulletin.XXII, Nov., pp. 285-290.

JOHNSON, Joseph

- 1946 "The Problems involved in the Administration of an A-V Program. George Washington University, Washington.

KIEFFER, Robert

1965 Audio-Visual Instruction, New York,
 The Center For Applied Research in
 Education Inc.

KIEFFER, Robert - Lee W. Cochran

1962 Manual of Audio-Visual Techniques, Prentice-
 Hall, Inc.

KINDER, S. Brown

1959 A-V Materials and Techniques New York,
 American Book Co.

KRUG, R

1956 " The Library As a Materials Center",
 Library Journal, 81: 5, 541, Feb., 15, 1956.

KURTH, Clarence

1951 " A Survey of A-V Programs in School of
 Education of Selected Midwestern Universities",
 (Unpublished Doctoral Thesis), Indiana
 Universities, Bloomington.

Kütüphanecilik

1974- Ankara: Yeni desen Matbaası.

Library Literature

1933- Broux, New York, USA.

LOWRIE, Jean

- 1967 "Organization of School Library Materials Center", Library Trends, 16:2, 211-227, October, 1967.

McClusky, Dean

- 1954 "Historical Development of the Audio-Visual Concept in Education", The Audio-Visual Reader, p.28.

McCLUSKY, Dean

- 1964 "Problems of the Audio-Visual Administrator", Audio-Visual Administration, 7-11.

NOEL, Francis W.

- 1951 "Function of A State Bureau of A-V Education", A-V Administration, 24-25.

SEATTLER, Paul

- 1954 "Historical Overview of A-V Communication", A-V Communication Review, 2:111, Spring.

SEATTLER, Paul

- 1953 The origin and Development of A-V Communication in Education in the US., Los Angeles, University of Southern California.

SHANE, M. Lenning

1940 "A-V and the Library", College and Research
Library , 1:43, March.

SHORES, Louis

1954 " A-V Dimensions For An Academic Library",
College and Research Library, 15:395,
October.

SHORES, Louis

1973 A-V Librarianship. The Crusade For Media
Unity (1946-1969). Colorado, Libraries
Unlimited Inc.

SWARTOUT, Sherwin

1950 "Administrative Practices in Selected
College and University Center", (Unpublished
Doctoral Thesis), The Ohio State University,
Columbus, p.109.

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni

1952- Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Türkiye Bibliyografyası

1949- Ankara:Türk Tarih Kurumu Matbaası.

Türkiye Makaleler Bibliyografyası

1952- Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

WEND, Paul

1946 " A Central A-V Services in the University",
Higher Education, 2: 13, Jan.

Yeni Yayınlar:Aylık Bibliyografya Dergisi

1956- Ankara: Yeni Desen Matbaası.